

3. Harmash I.V. (2018). Fairy tale therapy. Kyiv : School World, 123. [in Ukrainian].; **4. Hladkova Yu.** (2008). Teacher and family: problems of interaction. *Preschool Education*, № 4, 103-110. [in Russian].; **5. Kozak N.** (2016). Working with parents: new approaches. *Preschool education*, №7, 14-15. [in Ukrainian].; **6. Kolupaieva A.A.** (2012). Professional cooperation in an inclusive educational institution: a textbook. Kyiv : ASK, 192. [in Ukrainian].; **7. Myronova S.P.** (2010). Work of specialists of preschool educational institution with families of children with defects of psychophysical development *Educator-methodologist of preschool institution*, № 12, 62-72. [in Ukrainian].; **8. Sukhareva L. S.** (2008) We take care together with parents. *Work with parents of preschoolers*. Kharkiv : Osnova, 128. [in Ukrainian].; **9. Shevtsov A.H., Romanenko O.V., Khanzeruk L.O., Chebotarov, O.V.** Family and child in an inclusive education. Kyiv : Slovo, 2013, 112. [in Ukrainian].

1) Авторський внесок: Бугери Ю.Ю. – 33%, Гевчук Н.С. – 34%, Дідик Н.М. – 33%.

Received 15.03.2021

Accepted 14.04.2021

УДК 376-056.2/.3].011.3-051

DOI 10.32626/2413-2578.2021-17.35-44

М.Г. Буйняк

maryana.buinyak@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-8472-4847>

С.П. Миронова

muronova@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-9418-9128>

О.В. Чопік

chopik.olena@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-1521-6202>

РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ ПАРТНЕРСТВА У ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯМИ СПЕЦІАЛЬНИХ ШКІЛ

Відомості авторів: Буйняк Мар'яна Геннадіївна, кандидат психологічних наук, асистент кафедри корекційної педагогіки та інклюзивної освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Кам'янець-Подільський, Україна. У колі наукових

інтересів: реалізація педагогіки партнерства в спеціальних та інклюзивних закладах; формування інклюзивної компетентності вчителів закладів загальної середньої освіти. E-mail: maryana.buinyak@gmail.com ; **Миронова Світлана Петрівна**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач, професор кафедри корекційної педагогіки та інклюзивної освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Кам'янець-Подільський, Україна. У колі наукових інтересів: формування професійної компетентності педагогів щодо роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в спеціальних та інклюзивних закладах. E-mail: muronova@ukr.net ; **Чопік Олена Василівна**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри корекційної педагогіки та інклюзивної освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Кам'янець-Подільський, Україна. У колі наукових інтересів: психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти. E-mail: chopik.olena@gmail.com

Contact: Buiniak Maryana, Ph.D. of psychology, Assistant of Department Correctional Pedagogy and Inclusive Education, Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University, Kamianets-Podilsky, Ukraine. Academic interests: implementation of partnership pedagogy in special and inclusive institutions; formation of inclusive competence of teachers of general secondary education institutions. E-mail: maryana.buinyak@gmail.com ; **Profesor Myronova Svitlana**, Doctor of Education, head of Department Correctional Pedagogy and Inclusive Education Kamianets-Podilsky Ivan Ohienko National University, Kamianets-Podilsky, Ukraine. Academic interests: psychological and pedagogical support for children with special educational needs in special and inclusive education. E-mail: muronova@ukr.net ; **Chopik Olena**, PhD of Education, Kamianets-Podilsky Ivan Ohienko National University, Kamianets-Podilsky, Ukraine. Academic interests: psychological and pedagogical support for children with special educational needs in the conditions of the institution of general secondary education with inclusive education. E-mail: chopik.olena@gmail.com

Відомості про наявність друкованих статей на дану тематику.

1. Буйняк М.Г. До проблеми командної взаємодії педагогів інклюзивних закладів. Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (20 листопада 2019 року, м. Суми). Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. С. 271-274 ; **2. Миронова С.П.** Партнерство як провідний принцип забезпечення якості інклюзивного навчання. Актуальні питання теорії і практики інклюзивного навчання у закладах освіти: Монографія. Чернівці: Технодрук, 2020; **3. Чопік О.В.** Психолого-педагогічний супровід дітей з ДЦП в інклюзивному закладі. Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки). Вип. 9, у 2 т.

Кам'янець-Подільський, 2017. Т. 2. С. 254-262.

Буйняк М.Г., Миронова С.П., Чопік О.В. Розуміння сутності партнерства у педагогічній діяльності вчителями спеціальних шкіл. Стаття присвячена актуальній проблемі партнерства у педагогічній діяльності. У статті проаналізовано та узагальнено праці вчених, у яких визначено різні аспекти проблеми реалізації педагогіки партнерства. Виділено принципи, на яких ґрунтується педагогіка партнерства. Проаналізовано результати анкетування педагогів з метою дослідження актуального стану партнерських взаємин між суб'єктами освітнього процесу. Вивчено такі питання: розуміння педагогами сутності понять «партнерство», «партнерська взаємодія», «педагогіка партнерства»; реалізація педагогіки партнерства з учнями спеціальної школи та їхніми батьками; труднощі у партнерській взаємодії з учнями та батьками; стан партнерської взаємодії з колегами та позашкільними організаціями і труднощі, які виникають у процесі цієї взаємодії; пропозиції педагогів щодо покращення партнерської взаємодії у закладах спеціальної освіти. Визначено особливості партнерської взаємодії, зокрема, труднощі партнерських взаємин з учнями обумовлені головним чином психофізичними особливостями дітей з інтелектуальними порушеннями; найбільше проблем виникає у партнерській взаємодії з батьками учнів спеціальної школи; існує потреба формування партнерських взаємин з позашкільними установами та організаціями.

Ключові слова: партнерство, педагогічна діяльність, вчителі, спеціальна школа, учні з інтелектуальними порушеннями, батьки.

Буйняк М. Г., Миронова С. П., Чопик Е. В. Понимание сущности партнерства в педагогической деятельности учителями специальных школ. Статья посвящена актуальной проблеме партнерства в педагогической деятельности. В статье проанализированы и обобщены труды ученых, в которых определены различные аспекты проблемы реализации педагогики партнерства. Выделены принципы, на которых основывается педагогика партнерства. Проанализированы результаты анкетирования педагогов с целью исследования актуального состояния партнерских взаимоотношений между субъектами образовательного процесса. Изучены следующие вопросы: понимание педагогами сущности понятий «партнерство», «партнерское взаимодействие», «педагогика партнерства»; реализация педагогики партнерства с учениками специальной школы и их родителями; трудности в партнерском взаимодействии с учениками и родителями; состояние партнерского взаимодействия с коллегами и внешкольными организациями и трудности, возникающие в процессе этого взаимодействия; предложения педагогов по улучшению партнерского взаимодействия в учреждениях специального образования. Определены особенности партнерского взаимодействия, в частности, трудности партнерских взаимоотношений с учениками

обумовлені головним образом психофізическими особливостями дітей з інтелектуальними порушеннями; більше всього проблем виникає в партнерському взаємодії з батьками учнів спеціальної школи; існує необхідність формування партнерських взаємодій з позашкільними установами та організаціями.

Ключевые слова: партнерство, педагогическая деятельность, учителя, специальная школа, ученики с интеллектуальными нарушениями, родители.

Buiniak M.G., Myronova S.P., Chopik O.V. Understanding the essence of partnership in pedagogical activity by teachers of special schools. The article is devoted to the topical problem of partnership in pedagogical activity. The works of scientists, which identify various aspects of the problem of implementing the pedagogy of partnership, have been analysed and summarizes in the article. The principles on which the pedagogy of partnership is based have been highlighted. The results of the questionnaire of teachers have been analysed in order to study the current state of partnerships between the subjects of the educational process. The following issues have been studied: teachers' understanding of the essence of the concepts "partnership" "partnership interaction", "partnership pedagogy"; implementation of pedagogy of partnership with special school pupils and their parents; difficulties in partnership with pupils and parents; the state of partnership with colleagues and out-of-school organizations and the difficulties that arise in the process of this interaction; suggestions of teachers to improve partnerships in special education institutions. The peculiarities of partnership interaction have been determined, in particular, the difficulties of partnership relations with pupils are caused mainly by psychophysical features of children with intellectual disabilities; most problems arise in partnership with parents of pupils of special schools; there is a need to form partnerships with out-of-school institutions and organizations.

Key words: partnership, pedagogical activity, teachers, special school, pupils with intellectual disabilities, parents.

Постановка проблеми. Концепція Нової української школи визначає педагогіку партнерства як один із напрямів реформування системи освіти [1]. Співпраця всіх суб'єктів освіти в загальній середній освіті має змінитися як змістовно, так і методично. У той же час освіта дітей з особливими освітніми потребами (далі – дітей з ООП) завжди здійснювалася на підставі взаємодії фахівців різних галузей (педагоги, медики, психологи, соціальні працівники). Втім відповідно до сучасних вимог така взаємодія має відбуватися на іншому якісному рівні, адже педагогіка партнерства передбачає розуміння спільної мети і підходів, рівноправність у їх реалізації та відповідальність за результат. Особливої актуальності партнерська взаємодія набуває через запровадження нових форм освіти дітей з ООП, які потребують синергетичності діяльності різних фахівців, батьків дітей, громадських організацій та самих учнів. Розв'язання проблеми партнерства

є вагомою умовою ефективності не лише освіти осіб з ООП, а й їхньої інтеграції в соціум. Саме це й підтверджує значущість теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науково-теоретичні та практичні засади педагогіки партнерства представлено у працях видатних закордонних та вітчизняних педагогів (Ш. Амонашвілі, І. Волков, Ж. Декролі, Дж. Дьюї, С. Лисенкова, А. Макаренко, В. Сухомлинський, А. Фер'єр, С. Френе В. Шаталов та ін.). На сучасному етапі різні аспекти проблеми реалізації педагогіки партнерства є предметом низки педагогічних та психологічних досліджень (О. Богініч, О. Вишневський, О. Коханова, Т. Кравчинська, Н. Пов'якель, В. Терещенко, Г. Чернявська та ін.). У вітчизняній спеціальній та інклюзивній освіті проблема педагогіки партнерства є недостатньо дослідженою і висвітлюється переважно крізь призму командної взаємодії педагогів і батьків або суб'єкт-суб'єктної взаємодії з учнями (Ю. Бистрова, М. Буйняк, І. Дмитрієва, В. Коваленко, А. Колупаєва, І. Луценко, С. Миронова, Ю. Найда, Н. Софій, О. Чопік та ін.). У зв'язку із цим було визначено спрямувати наукові пошуки у цьому напрямку.

Мета статті. Метою статті є визначення особливостей партнерської взаємодії та реалізації педагогіки партнерства у закладах загальної середньої освіти зі спеціальним навчанням. Результати дослідження висвітлено у статті.

Виклад основного матеріалу. Педагогіка партнерства, започаткована в Україні В. Сухомлинським, ґрунтується на співпраці вчителів і батьків; НУШ передбачає тріаду – вчитель, учень, батьки [2; 3]. В освіті дітей з ООП таке партнерство є міждисциплінарним, оскільки сама освіта поєднується з лікуванням, корекційною роботою, соціальною допомогою. Часто партнерська взаємодія виходить за межі одного закладу, що безумовно її ускладнює. Теоретичний аналіз літератури дозволив виділити принципи, на яких ґрунтується педагогіка партнерства: повага до особистості, доброзичливість і позитивне ставлення, довіра у відносинах, діалог – взаємодія – взаємоповага, розподілене лідерство, принципи соціального партнерства. Розуміння цих принципів фахівцями є основою практичної реалізації партнерської взаємодії.

Для розробки науково-теоретичного обґрунтування та практичного запровадження ефективних шляхів формування партнерської взаємодії у закладах спеціальної освіти, необхідним є дослідження актуального стану партнерських взаємин між суб'єктами освітнього процесу. З цією метою нами була розроблена анкета, яка містила 12 запитань (5 програмованих, 7 відкритих). Кожен респондент заповнював її індивідуально, на стандартизованому бланку у письмовій формі. З метою підвищення вірогідності відповідей анкетування було анонімним.

Дослідження спрямовувалось на вивчення таких питань:

- розуміння педагогами сутності понять «партнерство», «партнерська взаємодія», «педагогіка партнерства»;
- реалізація педагогіки партнерства з учнями спеціальної школи та їхніми батьками;
- труднощі у партнерській взаємодії з учнями та батьками;
- стан партнерської взаємодії з колегами та позашкільними організаціями і труднощі, які виникають в процесі цієї взаємодії;
- пропозиції педагогів щодо покращення партнерської взаємодії у закладах спеціальної освіти.

У дослідженні брали участь 78 педагогів закладів загальної середньої освіти зі спеціальним навчанням з різних областей України: Львівська, Одеська, Рівненська. Серед опитаних були особи різного віку, з неоднаковим досвідом професійної діяльності, зокрема: у 46,2% педагогів стаж роботи на посаді вчителя (або вихователя) спеціальної школи складав понад 20 років; у 23,1% – 10-20 років; у 20,5% – 6-10 років; у 10,2% – до 5 років.

Респондентам було запропоновано висловити своє розуміння понять «партнерство», «партнерська взаємодія», «педагогіка партнерства». Лише 23,1% опитаних дали визначення, які максимально відповідають сутності цих понять. Аналіз відповідей засвідчив, що 46,1% опитаних вузько розуміють значення поняття «партнерство», окреслюючи лише окремі його аспекти: *«спільна діяльність на однакових правах», «співпраця всіх учасників освітнього процесу», «добровільні взаємини у спільних справах», «співпраця задля досягнення спільної мети», «взаємоповага, спільна мета у вчителів, учнів і батьків»* тощо. 30,9% педагогів визначають «партнерство» як *«співпрацю», «взаємодію», «взаємодію кількох осіб», «коли є надійність і повага»*.

Поняття «партнерська взаємодія» на думку опитаних педагогів передбачає *«рівноправність учасників взаємодії», «спільні погляди», «уміння вести діалог та чути один одного», «уміння знаходити компроміс», «добровільну участь вчителів, учнів і батьків у житті школи», «взаєморозуміння, взаємоповагу», «довіру»* тощо. Переважна більшість таких відповідей свідчить про розуміння педагогами ознак партнерської взаємодії.

Термін «педагогіка партнерства» є відносно новим у спеціальній педагогіці, тому в окремих респондентів має місце часткове розуміння його сутності. Зокрема, зустрічалися такі тлумачення цього поняття: *«спільні цілі у всіх учасників навчально-виховного процесу», «повага до дитини, вчитель стає другом учня», «спілкування, взаємодія між учителем, учнями і батьками», «взаємодія учасників навчального процесу», «спільна діяльність учителя та учнів», «вміння прислухатися до порад і знаходити спільне рішення», «обмін досвідом між всіма учасниками навчально-виховного процесу»* тощо.

На запитання «Чи співпрацюєте Ви на засадах партнерства з учнями школи?» 26,9 % респондентів дали ствердну відповідь; 65,5% – зазначили, що намагаються будувати взаємодію з дітьми на партнерських засадах, проте це викликає певні труднощі; 7,6% опитаних педагогів зазначили, що при інтелектуальних порушеннях встановлення партнерських взаємин з дітьми неможливе. Отримані результати засвідчили, що переважна більшість педагогів підтримують ідею партнерських взаємин з учнями, проте через недостатнє володіння навичками такої взаємодії відчують труднощі.

Серед труднощів, які перешкоджають партнерській взаємодії з учнями закладів загальної середньої освіти зі спеціальним навчанням, педагоги відзначили:

- відсутність взаєморозуміння – 2,6%;
- труднощі, обумовлені психофізичними та характерологічними особливостями дітей, їхніми клінічними діагнозами – 100 %;
- недостатній рівень комунікативних навичок учнів – 46,1%;
- відсутність ініціативи з боку учнів – 38,5%.

Що стосується співпраці на засадах партнерства з батьками учнів, то усі опитані педагоги погоджуються з твердженням, що педагогіка партнерства передбачає залучення батьків та співпрацю з ними на рівноправних засадах, проте 76,9% респондентів зазначили, що не всіх батьків вдається залучити до активної участі у житті школи. Серед проблем та труднощів, які перешкоджають партнерській взаємодії з батьками було відзначено: *«батьки не цікавляться життям школи, хоча цікавляться, як вчиться їхня дитина», «не всі батьки приділяють достатньо уваги та часу навчанню і вихованню дітей», «низький рівень комунікабельності батьків, діти яких навчаються в спеціальному закладі», «спілкування з батьками обмежене через віддаленість школи», «байдуже, безвідповідальне ставлення батьків до дітей», «відсутність у батьків готовності брати на себе відповідальність на результати навчання і виховання дітей», «багато сімей є неблагополучними», «не у всіх батьків є бажання мати партнерські відносини з вчителем або вихователем».* Одержані відповіді підтверджують типові проблеми співпраці з сім'ями учнів спеціальних закладів та доводять необхідність розробки науково обґрунтованих шляхів її розв'язання.

До позашкільних закладів, з якими співпрацюють спеціальні школи, 100 % респондентів віднесли інклюзивно-ресурсні центри, Служби у справах дітей та ювенальну поліцію. Також було відзначено Центри соціальних служб сім'ї, дітей та молоді (26,9%), волонтерські організації (15,4%), старости ОТГ за місцем проживання дітей (3,8%). Що стосується партнерської взаємодії з цими закладами, то 57,7% респондентів зазначили, що співпраця з різними позашкільними установами ґрунтується на засадах партнерства, а 42,3% заперечили наявність партнерських взаємин. Такі

результати дозволяють припустити, що в окремих випадках співпраця є формальною.

На питання, яке стосувалося партнерської взаємодії з колегами у межах педагогічного колективу школи, 56,4% опитаних педагогів відповіли, що у співпраці педагогічного колективу їхніх закладів повною мірою реалізуються принципи партнерської взаємодії. При цьому вони зазначали, що *«в колективі позитивний мікроклімат»*, *«не відчуваю труднощів у співпраці з колегами»*, *«робочі моменти бувають різні, але завжди намагаюся дотримуватися принципів партнерства»*, *«проблем у спілкуванні з колегами немає»*. 43,6% педагогічних працівників відзначили, що намагаються встановити партнерські взаємини з колегами, проте це не завжди їм вдається. Серед труднощів, що перешкоджають цьому, вони вказували: *«різний світогляд»*, *«вибір різних методів виховання»*, *«різний культурний рівень»*, *«небажання колег йти на компроміс»*, *«непорозуміння»*. Взаємозв'язку між рівнем партнерської взаємодії педагогічних працівників і стажем роботи встановлено не було.

Учасникам анкетування було запропоновано висловити власні пропозиції щодо покращення партнерської взаємодії з учнями, їхніми батьками та колегами. Узагальнені результати для зручності репрезентовано у таблицях 1, 2, 3.

Таблиця 1

Пропозиції щодо покращення партнерської взаємодії з учнями

№ з/п	Пропозиція	% респондентів
1.	Приділяти більше часу неформальному спілкуванню з учнями	34,6%
2.	У спілкуванні і взаємодії з дітьми враховувати їхні індивідуальні особливості, інтереси та потреби	30,8%
3.	Особистий приклад педагога	28,2%
4.	Взаємоповага, довіра у стосунках	15,4%
5.	Підтримка та розуміння дітей у будь-яких ситуаціях	15,4%
6.	Створення ситуації успіху у навчально-виховному процесі	15,4%
7.	Залучення учнів до креативних проєктів	11,5%

Відомості, представлені у таблиці свідчать, що більше третини респондентів вважають найкращим засобом покращення партнерської взаємодії з учнями неформальне спілкування. Проте, на нашу думку, його надмірна кількість може призвести до нівелювання авторитету вчителя. Врахування індивідуальних особливостей дітей є невід'ємною частиною навчально-виховного процесу спеціальної школи, тому це сприятливо вплине на зміцнення контакту у системі «вчитель-учень» та покращить комунікацію між ними. Ми погоджуємося з опитаними педагогами, що вагому роль у покращенні партнерської взаємодії з учнями відіграє особистий приклад вчителя, проте, використовуючи такий підхід,

необхідним є врахування індивідуальних особливостей учнів. Тому, на нашу думку, всі запропоновані респондентами шляхи покращення партнерської взаємодії з учнями є прийнятними у доцільному їх поєднанні, основою якого є індивідуальний підхід.

Таблиця 2

Пропозиції щодо покращення партнерської взаємодії з батьками

№ з/п	Пропозиція	% респондентів
	Залучення батьків до шкільних заходів	46,1%
	Двостороння комунікація між вчителями і батьками (особисто чи у телефонних розмовах)	34,6%
3.	Консультування батьків вчителями, психологом, соціальним педагогом, проведення просвітницької роботи щодо особливостей розвитку дітей	26,9%
4.	Встановлення довірливих відносин між вчителями і батьками	23,1%
5.	Створення чатів у месенджерах та груп у соціальних мережах	19,2%
6.	Підвищення відповідальності батьків за навчання і виховання дітей	15,4%
7.	Дякувати батькам за співпрацю та їхню участь у житті школи, хвалити дітей у присутності батьків	15,4%
8.	Відвідування сімей	7,7%
9.	Єдині вимоги до дітей з боку школи та сім'ї	3,8%

Запропоновані педагогами шляхи покращення партнерської співпраці з батьками учнів свідчать про недостатню, а подекуди й відсутню, взаємодію батьків із закладом освіти, в якому навчається їхня дитина. Це підтверджено вищеописаними відомостями. Педагоги висловлюють бажання взаємодіяти з батьками за допомогою різних джерел комунікації, проте більшість з них вважає найбільш ефективною формою залучення батьків до проведення шкільних заходів та життя школи загалом.

Таблиця 3

Пропозиції щодо покращення партнерської взаємодії з колегами

№ з/п	Пропозиція	% респондентів
	Участь у спільних робочих проєктах	23,1%
	Спільне проведення розважальних та відвідування культурних заходів	19,2%
	Відвідування тренінгів	19,2%
	Вчитися знаходити компроміс у розв'язанні шкільних проблем	15,4%
	Співпраця на засадах поваги до особистості, взаємодопомоги та взаєморозуміння	15,4%
	Сприймати колег як партнерів, а не конкурентів	11,5%

Щодо покращення партнерської взаємодії з позашкільними організаціями, то всі респонденти (100%) висловили побажання тіснішої співпраці, що свідчить про її недостатність та поверховість.

Висновки та перспективи дослідження. Отже, результати теоретичного та практичного вивчення проблеми партнерської взаємодії у закладах загальної середньої освіти зі спеціальним навчанням дозволили визначити такі її особливості: труднощі партнерських взаємин з учнями обумовлені головним чином психофізичними особливостями дітей з інтелектуальними порушеннями; найбільше проблем виникає у партнерській взаємодії з батьками учнів спеціальної школи; існує потреба формування партнерських взаємин з позашкільними установами та організаціями.

Усе вищезазначене дозволяє визначити перспективні напрямки дослідження, які полягають у розробці науково обґрунтованих шляхів формування партнерської взаємодії між учасниками освітнього процесу спеціальної школи.

Бібліографія

1. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. № 988-р. (2016). [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249613934>.; **2. Скиба, М.** (2019) Краще разом. Що таке педагогіка партнерства і навіщо вона в НУШ. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://nus.org.ua/articles/pedagogika-partnerstva-shho-tse-take-ta-yak-zrozumity-chy-vona-ye-u-shkoli/>; **3. Сухомлинский, В.** (1973) Сердце отдаю детям. К.: Радянська школа.

References

1. The concept of implementation of state policy in the field of reforming general secondary education "New Ukrainian School" for the period up to 2029. № 988-r. (2016). [Electronic resource] - Access mode: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249613934>. [in Ukrainian].; **2. Skiba, M.** (2019) Better together. What is the pedagogy of partnership and why is it in NUS. [Electronic resource] - Access mode: <https://nus.org.ua/articles/pedagogika-partnerstva-shho-tse-take-ta-yak-zrozumity-chy-vona-ye-u-shkoli/> [in Ukrainian].; **3. Sukhomlinsky, V.** (1973) I give my heart to children. K. : Radianska shkola [in Russian].

Авторський внесок: **Буйняк М.Г. – 40%, Миронова С.П. – 30%, Чопік О.В. – 30%.**

Received 16.03.2021

Accepted 16.04.2021